

MEDITERRANEAN NETWORK OF REGULATORY AUTHORITIES

RECOMANACIONS SOBRE EL TRACTAMENT INFORMATIU DE LA VIOLÈNCIA DE GÈNERE

Introducció:

Aquestes *Recomanacions sobre el tractament informatiu de la violència de gènere* en els programes informatius dels mitjans de comunicació audiovisual són fruit del treball conjunt dels nou organismes reguladors del Grup de Treball de Gènere i Mitjans de la Mediterranean Network of Regulatory Authorities (MNRA).¹

Aquest grup de treball ha participat en l'elaboració de l'*Estudi sobre el tractament informatiu de la violència de gènere a l'espai audiovisual mediterrani*. En aquest informe internacional s'hi analitzen les notícies sobre violència de gènere corresponents al trimestre març-maig del 2018 de 22 televisions, públiques i privades, de 9 àmbits de difusió territorial diferents.

De la síntesi dels resultats se'n desprèn que la majoria de canals dediquen entre l'1 i el 3% del temps dels teletinformatius a informar sobre violència de gènere, les notícies de la qual formen part dels titulars entre un 20 i un 40% dels casos. En relació amb el tipus de fonts que utilitzen, 10 televisions de 8 àmbits de difusió diferents presenten com a veu principal persones expertes i 6 canals de 3 àmbits diferents, persones amb una relació ocasional amb els fets dels quals s'informa. D'altra banda, la majoria de les persones que intervenen amb veu pròpia en les informacions són dones. L'espectacularització de les informacions a través d'elements visuals, d'àudio o de llenguatge és un fenomen recurrent en tots els canals analitzats, si bé amb percentatges diferents. En termes generals, els canals de titularitat pública tendeixen a incloure més elements de sensibilització social i menys recursos sensacionalistes que els canals de titularitat privada.

¹ Agencija za elektroničke medije (AEM), Consejo Audiovisual de Andalucía (CAA), Consell de l'Audiovisual de Catalunya (CAC), Comisión Nacional de los Mercados y la Competencia (CNMC), Conseil Supérieur de l'Audiovisuel (CSA), Entidade Reguladora para a Comunicação Social (ERC), للاتصال السماعة العدل البصري - Haute Autorité de la Communication Audiovisuelle (HACA), Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης - National Council for Radio and Television (NCRTV), Regulatorno telo za elektronske medije (REMO).

Arran dels resultats obtinguts, i amb l'objectiu de contribuir a millorar les pràctiques periodístiques que aborden la violència de gènere, la MNRA considera oportú difondre aquestes recomanacions.

La violència de gènere és una de les grans xacres de la societat que afecta tots els països, amb independència del seu nivell de desenvolupament. És un fenomen universal i estructural que no afecta uns orígens socioculturals concrets o unes circumstàncies econòmiques determinades, sinó que té les seves arrels en les desigualtats econòmiques i de poder entre sexes. Les relacions de discriminació, de dominació-control i d'abús de l'home cap a la dona es manifesten en totes les esferes de la societat i en totes les edats, i en els últims temps fins i tot s'han sofisticat a través de les xarxes socials i internet.

Segons la Declaració sobre l'eliminació de la violència contra la dona aprovada per Nacions Unides, de 20 de desembre de 1993, s'entén per *violència contra la dona* "tot acte de violència basat en la pertinença al sexe femení que tingui o pugui tenir com a resultat un dany o patiment físic, sexual o psicològic per a la dona, així com les amenaces de tals actes, la coacció o la privació arbitrària de la llibertat, tant si es produeixen a la vida pública com a la vida privada". Inclou la violència familiar, la violència sexual i emocional, l'abús psicològic, la prostitució forçada, l'explotació i l'assetjament sexuals o pràctiques pernicioses (així com els assassinats per honor i els infanticidis) i altres pràctiques discriminatòries basades en el gènere.

Així, la definició de *violència de gènere* adoptada pel grup de treball del MNRA estableix que és aquella que s'exerceix contra les dones com a manifestació de la discriminació i la situació de desigualtat en el marc d'un sistema de relacions de poder dels homes sobre les dones i que, produïda per mitjans físics, econòmics o psicològics, incloent-hi les amenaces, les intimidacions i les coaccions, tingui com a resultat un dany o patiment físic, sexual o psicològic, tant si es produeix en l'àmbit públic com en el privat.

Las conseqüències de la violència contra les dones transcendeixen les víctimes mateixes i afecten directament el seu entorn, especialment els fills menors d'edat d'aquestes dones i, en segon lloc, la societat en conjunt. Per això, organismes internacionals com Nacions Unides o la Unió Europea han anat adoptant, en els últims anys, diferents mesures per prevenir la violència de gènere, que posteriorment els diferents països han anat reflectint en els seus ordenaments jurídics via legislació interna o codis ètics. No obstant això, en molts països la violència de gènere no està tipificada com a delicte i la legislació contra el maltractament i l'assetjament és feble o inexistent.

Atès que els mitjans són la principal font d'informació sobre violència de gènere per a la majoria de la població, recau sobre ells la responsabilitat pública de conscienciació social i de lluita contra aquesta xacra, i de situar-la en l'agenda pública. Si bé els consells audiovisuals que integren la MNRA han prescrit recomanacions per al tractament de la violència contra les dones en els mitjans de comunicació, constaten que, amb freqüència, el tractament d'aquest tipus de successos està tenyit de sensacionalisme o descontextualitzat.

Cal remarcar que són molts els codis deontològics de la professió periodística que destaquen la importància de millorar la qualitat informativa i la responsabilitat dels mitjans en la lluita per erradicar la violència de gènere. Així mateix, els mitjans de comunicació, a més de donar a conèixer aquesta problemàtica en profunditat i amb més sensibilitat, han d'adoptar una cultura interna de respecte que contribueixi a eliminar totes les manifestacions d'assetjament o discriminació de gènere.

RECOMANACIONS:

1. Informar i conscienciar la societat que la lluita contra la violència de gènere és un assumpte d'interès general i de drets humans.

La violència de gènere és un assumpte d'interès general del qual han d'informar els mitjans de comunicació. Es tracta d'un problema social, de vulneració dels drets humans, que té el seu origen en la discriminació de les dones i en els sistemes ancestrals de domini i de poder de l'home sobre la dona. Els mitjans tenen un paper important en la conscienciació social i en la prevenció i la sensibilització de la societat, per contribuir, d'aquesta manera, a erradicar la violència de gènere.

2. Tenir en compte que la violència de gènere no és només un problema de les dones, sinó de tota la societat.

Convé evitar la feminització del problema a l'hora d'informar. La violència de gènere afecta tota la societat, homes i dones, i cal adoptar una perspectiva global a l'hora de comunicar sobre aquesta temàtica si es desitja aspirar a aconseguir una societat igualitària lliure de violència de gènere.

3. Respectar la dignitat de les víctimes, el seu dret a la intimitat, així com el del seus fills i filles.

Convé preservar l'anonimat de les persones afectades i respectar sempre la seva voluntat en relació amb la difusió de la seva identitat. Mai s'han de fer públics el nom, la imatge o altres dades que permetin identificar els fills o filles de les persones víctimes de violència de gènere.

Cal evitar l'assetjament de la persona agredida i de les persones del seu entorn per part dels i les professionals dels mitjans de comunicació. Cal esperar que la persona afectada es recuperi abans de mostrar-la en els mitjans. És preferible oferir el testimoniatge d'altres dones o entitats expertes que puguin parlar de la seva recuperació i del procés de reparació dels danys soferts.

4. Seleccionar i diversificar les fonts d'informació i recórrer a persones expertes.

Per al tractament de les notícies és recomanable l'ús de fonts d'informació qualificades, especialitzades i de solvència contrastada, que siguin les més adequades en cada cas.

Cal evitar recollir testimoniatsges del veïnat i de terceres persones que només estiguin relacionades amb la notícia de manera circumstancial.

5. Contextualitzar la informació.

És recomanable explicar els antecedents i els processos seguits per la persona agredida que siguin pertinents (denúncia, ordre d'allunyament, etc.) abans d'arribar a la situació actual. Cal oferir dades i aquells elements de contextualització que permetin entendre el problema i ajudin a reflexionar.

6. Prescindir del sensacionalisme, de l'espectacularització, del dramatisme i de la morbositat, tant en la forma com en el contingut de les informacions sobre violència de gènere.

Totes les imatges, textos i relats han de ser respectuosos amb la dignitat de les persones. Per això, cal evitar les descripcions detallades, escabroses o impactants.

7. Evitar qualsevol relació causa-efecte entre els fets i la procedència de les persones implicades, la seva situació sociocultural i/o les circumstàncies personals.

És contraproduent esbiaixar la incidència dels casos de violència de gènere cap a grups socials concrets, orígens culturals i circumstàncies determinades, ja que es tracta d'un fenomen universal i estructural.

8. Ajudar a visibilitzar les conseqüències de la violència de gènere.

Convé informar i mostrar que l'acte violent té conseqüències negatives per als agressors, i fer visibles, així mateix, les manifestacions de rebuig social que es produeixen. Cal garantir el seguiment informatiu dels casos, informant-ne de la resolució i, si escau, de la recuperació de les persones agredides.

9. Informar dels recursos d'atenció a les víctimes i de prevenció.

Alhora que s'informa sobre situacions de violència de gènere, convé difondre informes, balanços periodístics i estadístiques, així com fer visible la xarxa de recursos i de serveis específics destinats a les dones en situació de violència de gènere, especialment els telèfons d'urgències.

10. Es recomana als mitjans de comunicació i a la professió periodística l'elaboració, el seguiment i/o l'actualització de codis deontològics propis i la formació dels professionals de la comunicació.

Les empreses de mitjans de comunicació han d'afavorir i incentivar la formació d'aquelles persones que han d'abordar continguts relacionats amb la violència de gènere. Pel que fa a la professió, convé exercir la tasca periodística des de la responsabilitat personal i respectar els codis ètics i deontològics.